

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken juleaften 2012 Fredrikstad Domkirke

Det må ha vært et utrolig lys over Betlehemsmarkene den natten. Nettene var mørke den gangen. Lysskimtet fra blåene holdt gjeterne varme og rovdirene på avstand. Å være gjeter var ikke et farefritt yrke og gjeterne var vanligvis de fattigste blant arbeidsfolk, ofte mistenkt for å lede eierens flokker på annen manns grunn. Gjeterne var ikke vant med lysene fra palassene og de mektiges kvarterer.

Denne natten overveldes de av et lys som gjenspeilte Guds egen herlighet. Lengselen etter å bli sett og forstått var sterk også hos gjeterne. De lengtet etter sammenheng og mening med livet sitt som fattige gjeter i et okkupert land med en for okkupanten merkelig religion. Og så får de dette ufattelige privilegiet å se på sin arbeidsplass lyset fra skaperen og frelseren selv, et lys som må ha overgått alt de kunne forestille seg.

Selvfølgelig ble de redde. Guds herlighetslys lot ingen krok være mørk. De viste at deres dag for regnskap over livene sine var kommet. Men engelen fra Guds herlighet er ikke kommet med dom og kritikk. Engelen er kommet for å fortelle dem at Messias er født i en stall for å frelse menneskene fra død og dom. De har ikke noe å frykte, Gud er kommet til dem med liv, kjærlighet og salighet.

Det er en utrolig kontrast i denne fortellingen mellom Guds herlighet og de omstendigheter som barnet, Guds sønn, fødes inn i. Den hellige lar en ung kvinne ta seg i favn og går inn i alminnelige menneskers liv. Foreldrene kunne ikke kjøpe seg plass til overnattingen, og etter få dager måtte de flykte med barnet for å unngå makthavernes massakre. Gud ble ikke bare menneske – Gud ble et menneske som erfarte livet til mennesker svært få kulturer liker: de som er på flukt.

Vi forsøker å gjenskape noe av dette herlighetslyset i vår julefeiring. Det skal være rikelig med lys i mange varianter. I en mørk tid på året, gir dette overskuddet av lys en fornemmelse av at lyset er på vei til oss også i årstidens vekslings. For de av oss har hatt anstrøk av mørkeredsel, er julens lys en stor glede og velsignelse. Det truende mørke må vike. Selv om våre lys helt sikkert er puslete i forhold til Guds herlighets lys på Betlehemsmarkene den gangen, gir det oss en anelse av Guds herlighet.

Laurentius var diakon i Roma i midten av det tredje århundre. Keiser Valerian var bekymret for den kristne kirkens økede oppslutning fordi de nektet å tilbe keiseren og derfor truet hans maktgrunnlag.

Laurentius ble dømt til døden, men som diakon rådet han over kirkens økonomiske ressurser fordi de ble brukt til å hjelpe de fattige, foreldreløse, enker og syke. Tre dager ba han om å få for å samle kirkens skatter slik keiseren kunne få dem.

Den tredje dagen kom Laurentius tilbake til keiseren som spurte ham hvor alle skattene var. Da snudde Laurentius seg, rakte ut hånden og viste keiseren et stor følge av fattige, lamme, syke og utstøtte. Dette er kirkens skatter, sa Laurentius. For i dere øyne ser du avglansen av Guds herlighet.

Keiseren ble selvfølgelig rasende og henrettet Laurentius. Men for kirken ble han en martyr og en helgen. Noen hundre år senere ble han en populær person her i Norge under navnet Lars med 10. august som sin merkedag – Larsok ble den kalt og var den tredje av sommerens store feiringer i

middelalderens norske kirke, sammen med jonsok, olsok og altså larsok. Flere kirker ble viet til Laurentius, den største er domkirken i Lund i Sverige. I Borg bispedømme har Lørenskog middelalderkirke en skulptur av Laurentius og ble sannsynligvis innviet til ham.

Det er langt fra Betlehems herlige lys til de fattige og utstøttes øyne i Roma og til vår egen tid. Men grunnfortellingen er likevel den samme. Guds herlighet viste seg for gjeterne også da de kom til en vesal stall – for å bruke Jacob Sandes formulering.

Julens budskap er at Gud er kommet til oss i vår virkelighet slik den er. Vi trenger ikke å strebe for å nå opp til Gud, vi trenger ikke å søke de ekstraordinære hendelser og synlige tegn på Guds herlighet. Gud er midt i blant oss, i våre hverdager der ingen kunne tro at Den hellige hadde noen interesse av å være. Men der er Gud, kjempende sammen med oss for at lyset skal seire over mørket i våre liv, inne i oss og rundt oss. Også vi har behov for engelens forsikring til gjeterne: Frykt ikke! Gud er hos dere med liv og kjærlighet!

Den lange vandringen på søking etter nærkontakt med tilværelsens opphav, etter det hellige og den hellige, er bragt til ende. Gud er kommet til oss, der vi er og slik vi er. Nå kan vi alle vite om Guds herlighet fordi fortellingene om Jesus, barnet i krybben, viser oss hvem Gud er.

I de andres øyne ser vi Guds herlighet – og særlig hos dem som sliter med livene sine i møte med sykdom og byrder en bærer, de som storsamfunnet ikke vil kjennes ved og alle dem som i denne julenatten er på flukt fra krig, sult og undertrykkelse.

Med vissheten om at det er plass til oss alle, kan vi sannelig fortsette vår vandring med lovsang, vi trenger ikke å lete etter Gud, Gud vandrer sammen med oss hele tiden og bærer oss en dag inn til Den helliges herlighet.